

MESNEVÎ HAKKINDA HER ŞEY

Daha önce İsmail Hakkı Bursevî'nin Mesnevî şerhi *Rûhü'l-Mesnevî*'yi neşreden İsmail Güleç, *Türk Edebiyatında Mesnevi Tercüme ve Şerhleri* başlıklı bir kitap yayınladı (İstanbul: Pan Kitap, 2008).

Kitap bir giriş ve beş bölümden oluşuyor. Girişte Mesnevî'nin isimleri, yazılış hikâyesi, beyit sayısı, Mesnevî okuma biçimleri ve Mevlana'ya ait olup olmadığı tartışılan yedinci cilt hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş. Yazar Mesnevî'nin yedinci cildinin Mevlana'ya ait olmadığını düşündüğü için bu ciltten hiç örnek vermemiş.

Birinci bölüm Mesnevî'de tahkiye metodu başlığını taşıyor. Bu bölümde de Mesnevî hikayelerin sayısı, konusu gibi genel bilgiler yer alıyor. Daha sonra Mesnevî'den örnek olarak alınan bir hikaye üzerinde hikayelerin yapısı inceleniyor. Bu bölümde dikkatimizi çeken husus müstehcen hikâyeler bölümü. Üzerinde çok konuşulan bu hikayelerden Mesnevî'de 14 adet olduğunu buradan öğreniyoruz. İsmail Güleç Mevlana'nın bu tür hikayeler anlatmaktaki maksadını örnek olarak aldığı bir hikaye ile açıklıyor ve bu tür hikayelerin gelenek içindeki yerine temas ediyor. Daha sonra Mesnevî'nin kaynakları ve ona yapılan tenkitler başlıkları ile bu bölüm sona eriyor.

İkinci bölüm Mesnevî'nin Türkçe tercümelerine ayrılmış. Önce Mesnevî'nin tamamına yapılan tercüme hakkında bilgi veriliyor. Mesnevî'nin ilk defa nazım olarak Nahifi Süleyman Efendi tarafından tercüme edildiğini öğreniyoruz. Mensur tercümesi ise çok daha geç bir dönemde yapılmış. 1940'lerde Veled Çelebi-Gölpınarlı tercümesi. Yazar burada Mesnevî'nin neden bu kadar geç tercüme edildiği üzerinde durmakta ve görüşlerini sıralamaktadır. Daha sonra Mesnevî'nin kısmen tercümelerine geçiliyor. İlk defa Gülşehri tarafından kısmen tercüme edilmeye başlanan Mesnevî, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılan hemen tüm mesnevîleri etkilemiş görünmektedir. Hatta bu özelliğiyle Mesnevî'nin Türk edebiyatının gelişmesini tetikleyen bir güç olduğunu bile söyleyebiliriz. Bu bölümde başlangıçtan günümüze kadar yapılan tercüme değerlendirmektedir. En sonunda ise tüm tercümelerin yer aldığı bir liste bulunuyor.

Üçüncü bölüm şerhlere ayrılmış. Bölümün girişinde şerhler hakkında genel bilgi verildikten sonra bir önceki bölümde olduğu gibi önce tamamına yapılan şerhler, sonra kısmen yapılanlar, seçme beyitlere yapılanlar, ilk on sekiz beyte yapılanlar, birkaç beyte yapılanlar, dibâceye yapılanlar olarak tasnif edilerek teker teker değerlendirilmektedir. Bu bölümün sonunda da adeta bölümü özetleyen tüm şerhlerin yer aldığı bir liste bulunuyor.

Dördüncü bölüm Mesnevî'nin rahat kullanılması ve daha iyi anlaşılması için hazırlanan sözlüklere ayrılmış. Beşinci bölümde ise yazarın çeşitli kaynaklarda tercüme ve şerh olmadığı halde tercüme veya şerh olarak geçen eserler ile tercüme ve şerh olduğu söylenen ancak kütüphanelerde bulunmayan eserler hakkında verilen bilgiler bulunuyor.

Kitabı kabaca tetkik eden birisi bile Mesnevî'nin bu topraklarda ne kadar çok tutulduğunu ve önemsendiğini hemen fark edebilir. Oldukça uzun süren meşakkatli bir çalışmanın sonucunda ortaya çıktığı her halinden belli olan bu eserin yazarının yanı sıra güzel bir kapak altında yayınlayan yayınevini de tebrik etmeliyiz.

Mehmet Terziođlu